

Ügyes, korrekt – diákelőadás

Peter Weiss: *Mockinpott úr kínjai és meggyógyíttatása*. Zentai Színtársulat

Hálátlan feladat olyan előadásról írni, amely számtalan díjat kapott, kivált, de nem igazolta teljes mértékben az elismerésekkel fémjelzett sikert. (Vagy csak arról lenne szó, hogy a sajtó eltúlozta a hírverést, nem a maga kontextusában értékelte az előadást? Nem lehetetlen, hiszen a pesti/gödöllői vendégszereplés kapcsán a Képes Ifjúság főszerkesztő-riportere fiatal titánoknak nevezi az ügyes műkedvelő diákokat!) Kétségtelen azonban, hogy a Zentai Színtársulat előadása rendelkezik több jó, sőt néhány kiváló részlettel, de sok üresjáráttal is. Ez a kiválónak ítélt előadás egészében nem több egy ügyes, korrekt diákelőadásnál. Annak viszont többnyire élvezetes. Elsősorban azért, mert van egy remek címszereplője, Mácsai Endre, aki olykor szinte virtuóz játékkal és profi színészeket megszégyenítő biztos szövegmondással hátára veszi az előadást, bár idővel rajta is lassan eluralkodik a fáradtság, akárcsak az egész előadáson. Ettől függetlenül azonban Mácsai Mockinpott névre hallgató kisembere, akit mindenki becsap, átver, meggyötör s megaláz, színészi-
leg, emberileg végigjárja egy senki sorstörténetének Kafkát is, Mrozekot is idéző tragikomikus útját. Mácsai átéli az általa megformált kisember sorsát, ahogy Peter Weiss a középkori moralitások logikáját és szerkezetét követve bemutatja. Mockinpott sorsa a determinizmus elve szerint előre meghatározott, minden úgy történik, ahogy meg van írva az élet könyvében, ahogy mondani szoktuk. Mockinpott példás életet él, rendszeres adófizető, józan polgár, akire egyszer csak se szó, se beszéd, rendőrök rontanak rá a nyílt utcán, megverik, börtönbe zárják, s ezzel kezdetét veszi kálváriája. Mert nem a verés, a börtön az igazi megpróbáltatás, hanem az, ami vele utána történik. A börtönből csak úgy szabadul, ha lefizeti a börtönőrt, az ügyvédet, de az őt megcsaló felesége már megvesztegethetetlen, akárcsak munkahelyi főnöke, mindketten kidobják. A kormánynál sem talál megértésre, oltalomra. Sőt a jóistennél sem lel gyógyírt. Holott nincs más bűne, minthogy mindig, mindenki előtt igazát szeretné bizonyítani. Csakhogy a társadalom nem szereti, ha vele szemben az egyénnek van igaza. Amikor erre Mockinpott ráébred – cipőit immár nem fordítva, hanem jól veszi fel, a balt a bal, a jobbat a jobb

lábára húzza –, lábra áll, egyre ügyesebben jár, akkorra már megtapasztalta az élet minden keservét. Eddig csetlett-botlott, most szinte repdes. Megtanulta a keserű leckét. Igazodik a világhoz, de ebben több a kényszer, mint az őszinteség.

A példázatban fellépő, kivétel nélkül fiatal s láthatóan műkedvelők játékának közös ismérve, hogy karikírozzák szerepeiket, nyilván, hogy ily módon hangsúlyozódjon annak a világnak az abszurditása, embertelensége, amely ártatlanul meghurcol egy embert. Ez közülük elsősorban Pámer Csilla önmagával elégedett, rappeló börtönőre és részben Gombos Kornél szüntelenül zabáló, különben együgyű és segítő szándékú, nagy hasú, hol úti-, hol szenvedőtárs Wurstja esetében mondható sikeresnek. Pámert menti, hogy börtönörként csak egy rövid jelenete van (később más szerepben már kevésbé szembetűnő!), Gombos helyzetét viszont nehezíti, hogy szerepe terjedelmét tekintve a címszereplő után következik, s ebből adódóan eszköztárának gazdagnak, változatosnak kell(ene) lennie, de inkább megjelenésével, s nem színészi eszközeinek gazdag tárházával vonja magára a figyelmet. A szerephez képest az alakítás szinte egysíkú, jóllehet látványként így is komikus. Ahogy nála, úgy a többiek esetében is elsősorban a külsőségek dominálnak, nincs mélysége az alakításoknak, ami a műkedvelő előadások általános sajátossága. Néhányan, mint Miskei Edina (Mockinpott csalárd és szívtelen felesége), Kalmár Gergely korrupst Ügyvédje vagy Buza Kornél botcsinálta Orvosa a karikatúraszerű külsővel és a hozzá választott mozdulatokkal egészíti ki a főszereplőt körülfogó világot. Mindegyik egy-egy embertípus torzképeként épül be a társadalmi összképbe. A többiek pedig, akik közül néhányan több szerepben is fellépnek, jobbra csak elő- és feltűnnek, anélkül, hogy szervesen beépülnének az igencsak változó színvonalú előadásba.

Az előadás sikeres és kevésbé sikeres percei a díszlettervező és zenei válogató szerepét is magára vállaló Vukosavljev Iván rendezői munkáját minősítik. A minimálisra szűkített játéktér (egy ferdén lejtő néhány négyzetméternyi, olykor alulról megvilágított deszkafelület, amelyet hátulról két létraszerű képződmény zár le) nem igazán alkalmas helyzetek kidolgozására. (Hogy ez megtörténjék, több alkotói fantáziára lenne szükség, mint amivel a lelkes fiatalok rendelkeznek.) Talán ezzel magyarázható, hogy vannak epizódok, amelyek kiteljesed(het)nek, s vannak, amelyek csupán vázlatosak vagy még azok sem. Ennek tudható be, hogy az előadás mozaikkockákra hullik, amelyek nem kapcsolódnak eléggé szervesen. A részleteket összekötő egyik vezérfonál Mockinpott sorsa, ezzel nem is lenne különösebb gond. Gond van viszont a főhőssel szembeni társadalmi képpel, ez a másik szál, amely darabokra hullik, pontosabban ennek darabjai nem állnak össze egy egységes világgá. Ettől függetlenül a rendezésnek van néhány találó ötlete. Ilyen elsősorban Mockinpott hazatérésének epizódja, amikor maflán nem veszi

ésre a takaró alatt rejtőzködő szeretőt, vagy azok a jelenetek, melyekben a játékteret záró két létrát kapcsolja be az előadásba, s ezzel helyzete(ke)t teremti. De legfőbb érdeme, hogy jól vezeti s hagyja élni Mácsai Endre Mockinpottját. Lényeges, hogy bár Mockinpott jelenetei egy-egy bohóctréfának is felfoghatók, de nem veteti a színésszel bohócra a figurát, s ezzel mintegy kiemeli a karikatúrák közül, mi több, Mockinpottot szembe is állítja velük, illetve, hogy színészei számára olykor megteremti a karikatúraszerű ábrázolás lehetőségét, s ezzel felmenti őket az alakítás kényszere alól, ami amatőrök esetében nem kis segítség.

Az előadást a társulat budapesti vendégjátékán láttam.

PETER WEISS: MOCKINPOTT ÚR KÍNJAI ÉS MEGGYÓGYÍTTATÁSA
ZENTAI SZÍNTÁRSULAT

Fordította: GÖRGEY Gábor

Rendezés, díszlet és zeneválogatás: VUKOSAVLJEV Iván

Jelmez: Aleksandra M. PEŠIĆ

Szereplők: MÁCSAI Endre, GOMBOS Kornél, MISKEI Edina, PÁMER Csilla,
ANNUS Szabolcs, VARGA POLYÁK Éva, PAKU Patrícia, KALMÁR Ger-
gely, BUZA Kornél, TARAPCSIK Hajnalka, KOVÁCS VECEI Sára, GÖ-
MÖR Anikó és MÉSZÁROS KIS Éva

